

razdoblju su gostovali i beogradski umjetnici, Irena Arsić, sopran, i Stanko Šepić kao glasovirska pratnja. Izvedena su djela J. S. Bacha, F. Schuberta, R. Schumann, A. Vivaldija i F. Liszta. Veoma vrijedan je bio nastup ansambla Collegium musicum iz Zagreba. Ovaj ansambl je koncertirao u povodu 250. obljetnice rođenja Josefa Haydna. Ansambl je izveo *Divertimento u D duru*, *Trio u F duru*, *Kvartet »Rodendan«*, *Kantatu »Ein Magd, ein Dinern«* te nekoliko arija za sopran, flautu, obou, violinu i fagot. Završni koncert u okviru muzičkih dana održao je simfonijski orkestar iz Kecskemeta (Mađarska). Pod ravnanjem Endrea Kemény orkestar je svirao Beethovenovu *I. simfoniju*, zatim Schumannov *Koncert u Es duru* i *Galantske plesove* od Kodaly Zoltana. 2. studenog u dvorani Gradske vijećnice koncertirali su subotički umjetnici, Laura Leval na flauti i Marija Henjel na glasoviru. One su predstavile djela J. S. Bacha, Chaminadea, Roussela i Dutilleuxa. Neposredno iza ovoga nastupa slijedio je koncert subotičkog komornog orkestra. Orkestar je pod vodstvom koncertmajstora Tibora Pekara svirao Händelov *Koncerto grosso*, Vivaldijev *Koncert za tri violine*, Bellinijev *Koncert za obou i Suite* od E. Griega. Solist na oboi bio je Dragan Lazić iz Beograda.

Sredinom studenoga subotička filharmonija nastupila je pod upravom Gabrijele Pekanović iz Beograda. Filharmonija je izvela Weberovu uverturu *Oberon*, Mozartov *Koncert za violinu i orkestar u D duru* i Schubertovu *Simfoniju u h molu*. Solistica je bila Tatjana Olujić iz Brüssela. U povodu 250. obljetnice rođenja Josefa Haydna, subotički umjetnici su priredili koncert u dvorani Stare gradske kuće. *Sonatu u E duru* i *sonatu u D duru* svirao je Matija Molcer na glasoviru, a razne pjesme pjevala je sopranistica Ildiko Komjathy.

17. studenog gostovao je Royal Northern College of music iz Menchestera, Sophie Barber na violini, Antonio Lysy na violončelu i Ronan O'hora na glasoviru. Izveli su tria od Chopina, Debussyja, Irlanda i Mendelssohna. Koncem studenoga simfonijski orkestar subotičke muzičke škole nastupio je sa uvertirom *Egmont* L. van Beethovena, *Koncertom u G duru* Mozarta i *VII. simfonijom* L. van Beethovena. Dirigirala je Elvira Husar.

Početkom prosinca glasovirski koncert je priredio Jokat Mihajlović iz Beograda. Izvodio je djela Haydna, Beethovena, Liszta i Griega. Mlada umjetnica Snežana Filicin iz Skopja nastupila je u koncertnoj dvorani na glasoviru i svirala je *Fantaziju i fugu u g molu* J. S. Bacha, *Sonatu op. 111* L. van Beethovena i *24 preludija* Fr. Chopina. Sredinom prosinca subotička filharmonija pod vodstvom Matije Murenjija izvela je uverturu *Alessandro Stradella* Flotova, zatim *Koncert za klavir i orkestar* J. Haydna i Schumannovu *Simfoniju op. 38 br. 1*. Solistica na glasoviru je bila Jasmina Gavrilović iz Beograda.

U siječnju gostovala je Vojvodanska omladinska filharmonija. Pod upravljanjem Igora Gjadrova svirala je Correllijev *Koncerto grosso*, Mozartov *Koncert za fagot i orkestar u B-duru*, Weberov *Koncert za klarinet i orkestar u Es duru* i Haydnovu *Simfoniju u D duru*. Solisti su bili Janka Szöllösi-Vago i Đuro Pete.

U veljači je značajan bio nastup subotičke filharmonije. U domu kulture filharmonija je izvela uverturu *Leonore L. van Beethovena*, Bruchov *Koncert za violinu i orkestar* i Haydnovu *Simfoniju u G duru* odn. *Oxfordsku simfoniju*. Na violini je svirao Jovan Kolundžija, a dirigirao je Matija Murenji. U istom mjesecu gostovala je glasovirska umjetnica iz Novog Sada Jasminka Stančul. Ona je predstavila djela Beethovena, Mozarta, Liszta, Schumann i Chopina.

Početkom ožujka novosadska opera izvela je operetu *Kraljica čardaš* Imre Kalmana. Opereta je izvedena prema reditelju Laslu Šeregiju iz Budimpešte, a dirigent je bio Imre Toplak iz Novog Sada.

U ožujku su slijedili koncerti, najprije Tibora Pekara na violini i Marije Basch na glasoviru. Oni su svi-

rali djela Corellija, Mozarta, Cl. Debussyja, Vl. Peričića i E. Griega. A zatim koncert Kemala Gekića iz Novog Sada kao solistički koncert na glasoviru. On je izveo Haydnovu *Sonatu u D duru*, Beethovenovu *Sonatu op. 57* i Lisztovu *Sonatu u h molu*. U travnju je bio nezaboravan koncert simfonijskog orkestra muzičke škole i komornog zbora Pro musica, te zbora Muzičke škole. Oni u suradnji izveli su *Krunidbenu misu KV 317 u C duru* W. A. Mozarta. Sopran solo pjevala je Ildiko Komjathy iz Subotice, a alt Ildiko Szöny, tenor Gabor Molnár, te bas Tamás Szüle gostovali su iz Budimpešte. Dirigirala je Elvira Husar iz Subotice. Animator koncerta kao i nabavljač nota bio je regens chori katedrale Josip Mioč. Koncem travnja subotička filharmonija nastupila je s apsolutima Muzičke škole. U koncertnoj dvorani Stare gradske kuće izvela je djela Mozarta, Brucha, Hermanna i Webera. Dirigirao je Matija Murenji.

U svibnju gostovao je na glasoviru mladi umjetnik Paul Bempechat iz Kanade. On je priredio Chopinovu večer. Svirao je *Polonezu op. 61*, *Sonatu u h molu op. 58* i *24 preludija op. 28*. Koncem svibnja, subotička filharmonija je još jednom nastupila s apsolutima Muzičke škole. Pod ravnanjem Matije Murenjija izvedena su djela Mendelssohna, Webera, Mozarta, Händela i Laloa.

Koncertna sezona 82/83. ozbiljne muzike, zatvorena je gostovanjem novosadske opere. Verdijevom operom *Rigoletto* upravljao je Imre Toplak iz Novog Sada, a sopranistica Olga Vučić gostovala iz Osijeka.

Nakon te sezone slijedila je ljetna sezona tzv. subotičko ljetno '83.

Josip MIOČ

VIJESTI IZ INOZEMSTVA

MEĐUNARODNI SIMPOZIJ O GREGORIJANSKOM PJEVANJU U SAD

Od 19. do 22. lipnja 1983. u Washingtonu na Američkom katoličkom sveučilištu održan je važan i zanimljiv simpozij o gregorijanskom pjevanju. Prisutno je bilo preko sedam stotina sudionika, većinom mladi studenti i glazbenici. Gregorijansko pjevanje bilo je razmatrano u svojoj ulozi: kao sastavni dio latinske liturgije, kao umjetničke skladbe trajne vrijednosti i kao djelotvorno sredstvo u odgoju. Prisutnost apostolskog delegata msgr. Pija Laghija i washingtonskog nadbiskupa msgr. Jamesa A. Hickeyja kaže nam s kolikim interesom Crkva prati zbivanja oko ovoga pjevanja, koje je »vlastito pjevanje rimske liturgije«. Simpozij su organizirale dvije ugledne ustanove katoličke Crkve: Consoctio Internationalis Musicae Sacrae (CIMS) i Centar za »Ward«-metodu, i to je garantiralo da će simpozij uspjeti.

Simpozij je otvoren u nacionalnom svetištu Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije. Crkva je velika, bogata, funkcionalna, akustična i lijepa. Svečanost Euharistijskoj konceleciji predsjedao je rektor Katoličkog sveučilišta o. William J. Byron. Svi su pjevali gregorijanske napjeve: koncelebranti u liturgiji pjevali su *ordinarij*, a *proprij* posebno uvježbani pjevački zborovi: »Camerata Gregoriana« iz Kölna (dr. G. Steinschulte), crkveni pje-

vački zbor iz St. Pierre-aux-Liens iz Bullea Švicarska (mo. R. Karth) i nadbiskupski pjevački zbor iz Cambridgea (dr. Th. Mairer).

Gregorijansko pjevanje u liturgiji

Prvi dan simpozija bio je posvećen proučavanju uloge gregorijanskog pjevanja u liturgiji latinskog obreda. Raspravu je otvorio msgr. Johannes dr. Overath, predstojnik Papinskog instituta za crkvenu glazbu u Rimu (PIMS) i predsjednik »Consociatio Internationalis Musicae Sacrae« (CIMS). Rektor Američkog katoličkog sveučilišta ovom je prigodom msgr. Overathu podijelio »počasno odlikovanje« Sveučilišta. Temu su razvijali prvorazredni stručnjaci: Dom Jean Prou, opat iz Solesmesa, izlagao je o odnosima gregorijanskog pjevanja i duhovnosti Crkve; dr. W. Aymans, sa Sveučilišta u Münchenu, govorio je o gregorijanskom pjevanju u svjetlu II. vatikanskog sabora; dr. R. Steiner, sa Sveučilišta u Washingtonu, iznio je najnovije rezultate paleografije gregorijanskog pjevanja; dr. J. Lennards, direktor metode »Ward« u Nizozemskoj, predstavio je gregorijansku umjetnost u njezinoj interpretaciji.

Gregorijansko pjevanje u kulturi

Drugi dan bio je posvećen proučavanju gregorijanskog pjevanja u glazbi Zapada. Dr. G. Steinschulte, dopisnik njemačkog izdanja L'Osservatore Romano i profesor na PIMS-u, jasno je predstavio temu, što su proširila i razložila dva učenjaka i stručnjaka u ovoj građi: dr. R. Skeris, sa Himnološko-etnomuzikološkog instituta Maria Lach, prikazao je s mnoštvom primjera utjecaj što ga gregorijansko pjevanje vrši na pučku himnodiju; dr. A. Okele, sa Sveučilišta Kampala (Uganda), analizirao je mnoge mogućnosti adaptacije gregorijanskih napjeva u raznim oblicima afrikanke urođeničke glazbe. Posebno zanimanje je pobudilo predavanje dr. Th. Mariera, iz Centra »Ward« o poučavanju gregorijanskog pjevanja prema metodi »Ward«. Grupa dječaka pjevača iz Bostona praktično su prikazali rezultate što su ih postigli s tom metodom poučavanja glazbe.

Gregorijansko pjevanje danas

Trećeg — zaključnog dana — trinaest predstavnika s raznih strana svijeta podnijelo je izvještaje o stanju gregorijanskog pjevanja u liturgiji i kulturi njihovih zemalja. Saslušane su relacije predstavnika: Francuske (D. Lebon), Njemačke (R. S. March), Nizozemske (S. Van Lieshout), Kanade (B. Armstrong), S A D (W. Tortolano), Brazila (A. Bispo), Engleske (M. Callaghan), Španjolske (F. J. Lara), Malawija (A. B. Chima), Švicarske (R. Kart), Portugala (J. D'Almendra), Urugvaja (F. C. Lange) i Italije (E. Papinutti). Glasovi veselja i žalosti, glasovi nade i straha: glasovi koji vode istom cilju i smjeraju zajedničkom priznanju da je gregorijansko pjevanje nenadmašiva umjetnička baština i nenadoknadivi vez jedinstva naroda u liturgijskoj molitvi. Talijanski predstavnik priopćio je direktive što ih je dao Papa i talijanski episkopat prigodom kongresa AISC-a, predstavio je gregorijanska izdanja izišla zadnjih godina naglasivši da se preporuča gregorijansko pjevanje.

Koncerti

Za vrijeme simpozija slušani su koncerti koji su osvijetlili ne samo liturgijsku vrijednost gregorijanskog pjevanja. Prvi koncert bio je u dva dijela: najprije liturgijski čin »Povečerje« u gregorijanskom pjevanju, a zatim prikazivanje srednjovjekovne liturgijske drame *Peregrinus*. Izveli su je pjevački zborovi iz Princetona (SAD), Kölna, Bullea i Cambridgea.

Drugi koncert je priređen u katedrali sv. Mateja u Washingtonu. Katedrala je bila dupkom puna. Koncert je pokazao utjecaj gregorijanskih napjeva na renesansnu i modernu polifoniju. Divne skladbe Palestrine, Lassusa, Bacha, Durufléa, Langlaisa inspirirane na neopisivoj ljepoti gregorijanskih napjeva. Izvanredan uspjeh postigao je *Requiem* M. Durufléa pod ravnanjem m^o. Th. Mariera.

Treći koncert priredio je mladi poljski orguljaš W. Wojrasiewicz. Mudro izabrana antologija skladbi na gregorijanske motive: J. Sowa, N. de Grigny, J. S. Bach, M. Dupré i F. Peeters oduševila je probranu publiku, i još jednom pokazala neiscrpivo bogatstvo što se nalazi u gregorijanskoj monodiji.

Završnu riječ na simpoziju dao je rektor Američkog katoličkog sveučilišta msgr. Frederick R. McManus. Naglasio je veliku ulogu međunarodnih svjetskih susreta i važnost da bi se ponovno počelo učiti i izvoditi gregorijansko pjevanje kao zajednička molitva i vez svih kršćana svijeta.

A. M.

SASTANAK MEĐUNARODNOG HIMNOLOŠKOG DRUŠTVA U BUDIMPEŠTI OD 8. DO 13. KOLOVOZA 1983.

Međunarodno himnološko društvo prošlog je ljeta održalo svoj sastanak u Budimpešti. Tom prigodom okupilo se u glavnom gradu Mađarske oko 130 stručnjaka iz 19 različitih zemalja. Dnevni red Savjetovanja bio je takav da je pružao velike mogućnosti da se čuju različiti prijedlozi, da se sudjeluje u raspravama, da se prisustvuje bogoslužju u ekumenskom duhu kao i da se posjete znameniti muzeji i biblioteke ovoga lijepog grada.

Uvodno predavanje održao je Benjamin Rajeczky iz Budimpešte na temu »Odnos između pučke i crkvene popijevke u povijesti nacionalne mađarske glazbe.« Rajeczky je svoje predavanje popratio i originalnim magnetofonskim snimcima. Od ostalih sudionika značajna predavanja održali su i prof. dr. Heinz Rölleke iz Wuppertala, Alan Luff iz Londona i prof. dr. Leonard Ellinwood iz Washingtona.

Predavanje na temu »Reforme i krize u crkvenoj glazbi 20. stoljeća« bilo je vrlo zanimljivo za sve sudionike bez obzira na vjeroispovijest. Održao ga je László Dobszay iz Budimpešte. Govoreći o razvoju mađarske crkvene glazbe, Dobszay je pokušao naznačiti s kakvim se problemima susreće i u kakvoj se krizi nalazi suvremena crkvena glazba. On je ukazao i na najvažnije značajke gregorijanskog pjevanja koje bi trebalo biti uzor i za suvremenu crkvenu glazbu.

Od *Motuproprija* do 2. vatikanskog sabora bilo je mnogo pokušaja i inicijativa u obnovi crkvene glazbe. I ovo Savjetovanje himnologa završilo je s nadom da je dalo nove poticaje za obnovu izvorne crkvene glazbe.

Iz Jugoslavije su na kongresu Međunarodnog himnološkog društva prisustvovali Vič. Ljubomir Galetić, prof. Martin Mihoković, dr. Adalbert Rebić (svi iz Zagreba, Hrvatska) te prof. Josip Mioč (Subotica, Vojvodina).

(Nastavak na str. 23)